

Innspill og spørsmål til Rana Kommune i anledning informasjons- og medvirkningsmøtet i utredningsfasen til skisseprosjektet om skolestruktur

Datert torsdag 5. september 2024.

Skrevet av representanter for FAU Skonseng, med mange innspill fra foreldregruppen.

Spørsmål fra FAU Skonseng

- Hvordan regner kommunen ut kapasiteten i skolene. Hva legger dere i begrepet, og hva legger dere til grunn for utregningen av det?
- I desember 2023 ble dette skisseprosjektet vedtatt i kommunestyret. Hvorfor hadde ikke kommunen informasjonsmøtet allerede i januar 2024? Og hvorfor ble dette møtet satt opp så nært inntil skolestart i august, der de færreste skoler har fått konstituert FAU og elevråd? Vi reagerer på at prosessen som bør brukes god tid på, nå skal gjøres i løpet av noen få måneder i høst. Dette kan ikke kalles en medvirkende og god prosess. Dersom informasjonsmøtet hadde vært i januar hadde alle involverte, elever, pedagoger, rektorer og andre som jobber i skolen hver eneste dag, i tillegg til foreldre og foresatte, fått tid til å tenke på innspill, spørsmål til medvirkning i denne store prosessen. Nå fikk vi 10 dager. Mener administrasjonen at dette er en god prosess? Vi er redd for at dette ikke skal bli en tydelig og ryddig prosess. F.eks. med tanke på "prosessen" med å gjøre om nye Ytteren ungdomsskole til Ytteren barneskole.
- Vi opplever foreløpig ikke å ha hatt reell medvirkning i prosessen som lovet. Mangel på informasjon til alle involverte, manglende invitasjon og informasjon rundt prosessen som er i gang. Korte frister.
- Vi ønsker å få se den konkrete ressursbesparelsen og den økonomiske besparelsen på en eventuell nedleggelse av ei eller flere skoler når denne prosessen er kommet til det punktet at dette er klart.
- Er kommunen villig til å leie ut/selge skolebygget på Skonseng til en fremtidig privatskole dersom nedleggelse av skolen blir et faktum? Hva er planen med kommunens bygningsmasse ved Skonseng skole dersom skolen legges ned?
- Vi ønsker å få se bestillingen på anbudet, og hvilke forutsetninger som lå til grunn for oppdraget Asplan Viak fikk. Herunder eventuell vektning av kriteriene på de enkelte områder som er med i bestillingen.
- Hvor mye vektet samfunnsmessige konsekvenser for ei eventuell nedlegging av skolen for lokalsamfunnet og bygda, og hvem er det som skal utrede dette? Kostnader?
- Hva synes kommunen om at lærernormloven brytes daglig på Mo U, med en lærer i store klasser?
- Og hvor god idé synes kommunen det da er å skulle fylle klassene på samme skole med enda flere elever?

- Hva synes kommunen om de tilfeller der de fremste elevene i klasserommene på samme skole, må skyve pultene sine helt inn i tavlen for at de bakerste elevene skal få plass til beina sine?
- Hva synes kommunen om det faktum at elever som tar på seg skolesekken og stikker fra Rana ungdomsskole ikke fanges opp av lærerne, fordi det er for mange elever til å kunne ha oversikt? Mens på små skoler kjenner alle alle.
- Hva synes administrasjonen om at det lyves om at det kun er 65% av klasserommene på Storforshei skole som er i bruk? Har dere vært på sløydsalen og de andre rommene dette gjelder, og sett på faktum? Ganger og toaletter blir også regnet som ledig areal. Dette blir feil.
- Hva mener administrasjonen om at de elevene som har spesielle behov og har bruk for egne rom, ikke lengre kan få det? - fordi dette rommet regnes av kommunen som "ubrukt areal". Er ikke elevene med spesielle behov tellende som brukere av arealet?
- Hva synes administrasjonen om at elevantallet øker på Skonseng og på Storforshei, fordi det er mange i samfunnet som aldri vil kunne trives med å bo i Mo sentrum? - og som flytter til Rana, nettopp pga utkantsrana med sine kriker og kroker!
- Hva synes administrasjonen om at Rana kommune bruker minst penger av de aller fleste kommuner i landet på sine elever?
- Hva synes administrasjonen om at det trikses med statistikk og tall for å få det til å se ut som at elevantallene går ned ved Storforshei og Skonseng? Klarer hun å være kritisk til måten statistikk brukes mot Storforshei og Skonseng?
- Hva tenker kommunen om trenden ved Skonseng og Storforshei, hvor pensjonister selger sine hus, og at det er barnefamilier som flytter inn?
- Er Nordland Fylkeskommune med i prosessen allerede nå, angående skoleskiss ved de ulike alternativene kommunen skal se på? Når, eventuelt, blir de involvert? Hvordan strukturendringen påvirker busstilbud er også av relevans når avgjørelsen skal tas, for det igjen setter rammevilkår for hvordan barn og unges totale hverdag blir, mtp. transport til og fra skole, fritidsaktivitet, deltidsjobb m.m. Denne oppvekststrukturen/-kulturen som ble nevnt under informasjon- og medvirkningsmøtet.
- Skal veksten i Rana Kommune kun skje i sentrum? Det virker for oss som kommunen rigger for vekst opp mot Brennåsen/Ildgruben, og satser alle kort der. Skonseng ligger like nært den nye flyplassen, her er det allerede et levende lokalmiljø, en levende, velfungerende skole med godt samarbeid med både barnehage og lokalmiljøet forøvrig, og det planlegges med at den gamle flyplassen på Røssvoll skal brukes til næringsliv. Tenk hvor attraktivt Skonseng/Røssvoll blir som boligmarked for kommende arbeidstakere der. Derfor mener vi det er viktig for Ranasamfunnet at det satses på dette lokalmiljøet, og skolen her opprettholdes og videreutvikles av de ildsjeler som nå brenner hardt for overlevelse.
- Hvem innehar kompetansen rundt psykisk helse blant barn og unge, og ivaretar dette perspektivet i denne prosessen?

- Ift prosessplan - utredning struktur skole og barnehager, biter vi oss merke i 7 byggeherremøter før utgangen av november, hva er dette? Hvem er byggherrene?

Vi syns også det er særlig viktig at disse spørsmålene fra informasjon- og medvirkningsmøtet blir besvart nå i etterkant, her har vi utbrodert litt for å tydeliggjøre det vi vil ha svar på:

- Er det tatt høyde for både de sosiale og økonomiske ringvirkningene tidlig innsats kan gi? Regnes dette med i inntektsgrunnlaget til skole og oppvekst?
- Har skolene utvidet bruk utover skoledrift som må ivaretas i denne prosessen? F.eks. med tanke på beredskap, hva skjer med bomberommene og de andre beredskapsfunksjonene? Hvem ivaretar slike ringvirkninger av strukturendringen?
- Hvor mange som jobber i skolen synes det er et problem at man har 17 elever i klassen og ikke 25? Tar man høyde for at virkeligheten ser annerledes ut for politikerne enn for lærerne bak kateteret i klasserommet?
- Hva vektet tyngst i denne prosessen? Økonomi eller barnets beste?
- Er administrasjonen sikker på at det ikke er krise dersom vi har gjennomsnittlig 22 elever i klasserommene? Vi må beholde rom for nødvendige tilpasninger i de tilfeller der klassestørrelsen må reduseres av pedagogiske og helsemessige hensyn.
- Hva er grunnlaget for de grafene og det tallmaterialet vi blir presentert av kommuneledelsen når slike store avgjørelser skal tas? Vi ønsker å se klikkbare lenker og komplette referanser til litteratur som underbygger påstandene som kommer, slik at det er mulig å ettergå i sømmene. Det er dypt bekymringsverdig at lekmenn kan oppdage grove feil i tallmaterialet som legges til grunn i slike store avgjørelser. Dersom tallgrunnlaget Asplan Viak skal bruke er det samme som kommunestyret fikk presentert 18.-19. desember 2023 vil vi opplyse om at disse er feil. Vi ønsker å se tallgrunnlaget Asplan Viak er blitt presentert for denne prosessen.

Innspill til skisseprosjekt

- Ved forrige strukturendring i skolene i Rana var det en plan over hvordan ulike aspekter skulle vektlegges, mtp økonomi, nærmiljø, osv. Er det utarbeidet en slik vektning av prosessen nå i denne saken? Vi synes det er hårreisende at ikke det pedagogiske var vektlagt mer ved forrige strukturendring, og dette må ligge til grunn som hovedvektning denne omgangen. Særlig dersom strukturendringen skal stimulere til rekruttering og bevaring av kompetanse.

Barnets beste

- Vi mener det er grunnleggende å inkludere ringvirkningene av lengre skolevei for barn og unge. Mer tid i transport gir mindre tid til fritid og mindre fleksibilitet i hverdagskabelen til den enkelte familie. Ref. Artikkel 3 i FNs barnekonvensjon.
- FN's barnekonvensjon er det minimumet et barn har krav på. Et av mange punkt som blir brutt med måten kommunen prøver å drive skolen på er artikkel 31.1 "Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet."
- Det må fremkomme hvordan barnets beste er vektet mot andre hensyn når kommunen har avtruffet sin avgjørelse.
- Hvordan strukturendringene kan påvirke barn og unges psykiske helse. Her må det belyses og utredes mer enn fordeler ved større miljø, flere venner å velge mellom, samt ulemper ved småskoler der det er færre å velge mellom, mer sårbart ved utfrysing. Det må belyses utfordringer med å bli sett og føle seg trygg i store elevmasser, der lærere mister kjennskap til enkelteleven og saker går under radaren og forebyggende arbeid blir vanskeligere enn i mindre, nære miljø. Disse aspektene må belyses av pedagoger ved de aktuelle skolene, både små og store, i ulike klassetrinn med ulike aldersgrupper, samt foreldre må på banen og bli hørt sammen med pedagogene.

Pedagogikk

- Et argument som ofte brukes for storskoler er mer robuste fagmiljø. Dette kan være vel og bra, men kan også løses med mer fagnettverksamarbeid på tvers av skolene. Dette er det god erfaring med på tvers av videreskolene på Helgeland! Spør om tips og råd!
- Mange elever finner mer trygghet i mer egnede gruppestørrelser. Vi trenger å skape læringsmiljø der elever tør å ytre seg i klasserommet og delta i aktiviteter. Her vil anbefalte klassestørrelser komme godt på vei.
- Relasjoner på tvers av årskull har også en dypt sosial og oppdragende effekt på barna. Dette er en stor styrke ved mindre skoler (og merk at vi nå snakker levende skoler på rundt 100 elever, med klasser på 16-22 elever)
- Ref. spørsmålet om «Hvor mange som jobber i skolen synes det er et problem at man har 17 elever i klassen og ikke 25? Tar man høyde for at virkeligheten ser annerledes ut for politikerne enn for lærerne bak kateteret i klasserommet?»

- Utdanningsdirektoratet spesifiserer at «Normen for lærertetthet sier at det skal være maksimalt 15 elever per lærer på 1.–4. trinn og maksimalt 20 elever per lærer på 5.–10. trinn. ... Normen ble vedtatt i 2017, da var maksimaltallet for antall elever per lærer 16 på 1.–4. trinn og 21 på 5.–10. trinn. Normen ble skjerpet fra august 2019.»

Hvorfor er det da logisk å presse inn flere elever i et klasserom og så ha lærernormen kun dekket deler av dagen med delte lærerstillinger? Det er da mye mer hensiktsmessig for å forhindre skolevegring og -fracfall å reelt satse på tidlig innsats ved å holde lærernormen hele dagen og planlegge for anbefalt størrelse på klassene. Pedagoger kjenner disse forholdene på kroppen hver dag, og 3-5 elever ekstra kan komplisere klassedynamikken og relasjonsbyggingen. Men igjen, det kan fungere for enkelte med større klasser og større klasserom, men det fungerer aldeles ikke for alle og da er det enormt uansvarlig å ensrette tilbudet som gis av det offentlige i Rana. Skal Rana kommune planlegge med at kun privatskoler ivaretar mangfoldet av elevmassen i kommunen?

- Et viktig moment for at det er viktig å bevare det skoletilbudet Skonseng skole gir er at det finnes barn og unge med ulike utfordringer som ikke får det til å fungere på større skoler, og trenger tilbudet en mindre skole gir (les: rundt 100 elever). For flere, om ikke alle, familier har Skonseng vært et meget bevisst valg av bosted og skolekrets for å ivareta de behov deres barn har. Det kan være alt fra sosiale utfordringer, til helsemessige utfordringer, til et verdivalg om å la barna vokse opp i ett tettvevd, ruralt oppvekstmiljø, der veien er kort mellom barnehage, skole, hjem og andre foreldre. Selvfølgelig finnes det andre familier som ønsker andre typer oppvekstmiljø og de muligheter større skoler gir, og det finnes barn og unge som trenger å bytte fra mindre skoler til større skoler, men det er viktig å nyansere at det er behov for begge tilbud! Skolevegring og fracfall fra skolen er store utfordringer samfunnet nå står overfor, og i møte med dette er det ikke riktig å bygge ned variasjonen av skoletilbud for målet må være å treffe flest mulig og få flest mulig gjennom og inn i samfunn og arbeidsliv.
  - Hvem ivaretar perspektivene til de sårbare barn og unge som trenger ekstra ressurser enn det det ordinære skolebudet gir?
  - Skal PPT uttale seg som instans om hva som er viktige aspekter ved endring av skolestruktur?

Transport må også være en del av skisseprosjektet.

- Vil økte kostnader for Nordland fylkeskommune marginalisere det allerede forsvinnende tilbudet i distrikts-Rana?
- Hvem tar ansvar for å gjøre beregningene rundt reisetid for barna? Det er flere med mye lengre reell skolevei enn hva google maps oppgir mellom hjem-skole.

Vi vil gjøre oppmerksom på at Skonseng skolekrets allerede er resultatet av fire sammenslåtte skolekretser, og mange av barna har en reisevei på tilnærmet 2 mil inn til skolen. (18 km opp i dalstrøkene.) Bussene går ikke direkte fra hjem og til skole, her er det flere konkrete eksempler på barn som må være med i alle kriker og kroker for å plukke opp medelever. Dersom distriktsbarna skal busses til Storforshei eller Selfors vil denne forlengede skoleveien til sammenligning tilsvare at barn i alderen 5-13 år fra Korgen sentrum skal busses til Lyngheim, tur-retur daglig for å få skolegang. PS. For distriktslevene vil det ikke være europavei man kjører heller!

Skolekretsene Skonseng og Storforshei dekker 75 % av kommunens landareal, og barna våre har allerede kommunens lengste skoleveier. Dersom skolekretsene nord i kommunen blir slått sammen til én skolekrets er det ekstremt viktig å synliggjøre konsekvensene dette medfører for barnas helse og hverdag.

- Hvem tar ansvaret for å gjøre beregningene rundt foreldrenes transport hjem-SFO-jobb-SFO-hjem? Dersom skolen på Skonseng blir lagt ned, og elevene flyttet til Storforshei blir det nesten 45 minutt lengre reisevei til jobb for samtlige foreldre ved skolen. (Iberegnet kjøretid og levering).

Økonomi

- I hvor stor grad brukes det kostnadsberegninger for å få nok voksne per elev, både pedagoger og miljøarbeidere? Selv om arealbruken minimaliseres så krever en forsvarlig skoledrift nok voksne (pedagoger og miljøarbeidere) per elev. Per nå er lærernormen i realiteten en vits. Vi ønsker at skisseprosjektet skal tydeliggjøre hvordan de ulike forslagene klarer å ivareta dette, samt hvordan dette påvirker den økonomiske gevinsten ved strukturendringen.

Miljøaspekt

- Hvordan ivaretas miljøaspektet ved de ulike strukturendringene? Det er ikke bærekraftig å legge opp til sanering av gode bygg, ombygging av fullt funksjonelle bygg, økte transportutslipp ved lengre transport av barn, unge og deres foreldre til-fra SFO.

Samfunnsringvirkninger

- Det er enkelte grupper med arbeidstakere som ikke kan flytte nærmere skole ved strukturendring, og det er bønder som driver jorda i alle dalstrøk. Selvforsyningsgraden i Norge er bekymringsverdig lav, og dette må vernes om og legges til rette for å få opp! Dette aspektet bør også inkluderes i strukturdebatten.
- Regjeringen understreker i flere sentrale dokument viktigheten av å beholde og bygge opp under varierte boforhold og -tilbud for å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft. I et helhetsperspektiv er vi dypt bekymret for de mange mulige arbeidstakerne som ikke vil finne Rana som et attraktivt bosted dersom nedbyggingen av de gode boforholdene fortsetter. I den krisen samfunnet nå befinner seg i, og som raskt forverres, er vi avhengig av å tiltrekke oss arbeidstakere som også bidrar til befolkningsvekst. Politikerne, og de eldre, trenger at det fødes flere barn, men da må det også være tilrettelagt og attraktivt å få flere barn som skal oppfordres til robuste samfunnsborgere som bygger nasjonen videre.
- Kommunen sliter ut befolkningen med stadig overhengende trusler og tomme valgløfter. Energi som kunne vært brukt på å bygge opp gode nærmiljø dreneres og brukes opp i kamp om å redde nærmiljøene. Nå MÅ strukturen lande for de kommende 20 årene!
- Rana kommune krever eiendomsskatt av befolkningen på Skonseng, grensene ble nettopp utvidet for å øke inntektsgrunnlaget til kommunen. Vi ser ingenting av godene fra dette, så vidt der gatebelysning helt sentralt på Skonseng og opp i dalstrøkene er det kun "nærskolen" som er det offentlige godet vi får av kommunen.

- Nedleggelsen av en lokal skole kan ha flere betydelige konsekvenser for lokalsamfunnet. For det første kan det føre til en svekkelse av fellesskapsfølelsen, ettersom skolen ofte fungerer som et samlingspunkt for både elever og foreldre, også på fritiden. Uten skolen kan det bli færre muligheter for sosiale aktiviteter og arrangementer som binder folk sammen. Hvor er konsekvensanalysen for dette?
- Videre kan det påvirke eiendomsverdiene i området. Familier som ønsker å bo i nærheten av skoler kan bli mindre interessert i å flytte til et område uten en skole, noe som kan føre til lavere etterspørsel etter boliger. Dette kan igjen påvirke lokaløkonomien negativt. Er dette en villet politikk av kommunen?
- De negative konsekvensene for eiendomsprisene kan også bidra til å «fange» de familiene som nå har bosatt seg på grunn av nærheten til skole, og som av helsemessige årsaker må bo nært skolen og være i en tett symbiose med lokalmiljøet. Dette vil ha alvorlige negative konsekvenser for allerede sårbare familier.
- I tillegg kan nedleggelse føre til at færre ressurser blir tilgjengelige for barn og unge i dette området, noe som kan påvirke deres utdanningsmuligheter og fremtidige utsikter. Samlet sett kan dette skape en negativ spiral hvor lokalsamfunnet blir mindre attraktivt for både innbyggere og potensielle nye familier.

Arealplanlegging

- Pedagoger må være dypt involvert i utformingen av klasserom, ikke kun arkitekter med fikse ideer og økonomer med optimalisering som mål. Skolen er en dynamisk og komplisert «bedrift» der omsetningen er mennesker og da må pedagogikken ligge til grunn.
- Vi etterspør konsulenter med rett kompetanse og tette samarbeid med involverte pedagoger som ivaretar det pedagogiske da vi frykter at dette ikke blir godt nok ivare tatt av kommunens kompetanse innad med skolesjef, rektorer og skolen. For hva ligger i «skolen»? Pedagoger MÅ bli hørt og få følge utformingen av klasserommene, de må dominere innspillene, for de bak skrivebord høyt i systemet vet ikke hva det reelle behovet er.
  - En god erfaring vi hadde ved utforming av nye Polarsirkelen VGS var workshops med pedagogene som skal bruke rommene og samtaler med andre skoler om hva som har fungert, og ikke fungert der. Pedagogene må være på ballen og kreve sin plass, for vår erfaring var at denne ikke ble gitt frivillig. Her håper vi Rana kommune kan være mer fremoverlent og innovativ.

Vårt forslag til strukturendringen

Behold skolene på Skonseng og Storforshei, utvikle dem i tett samspill med pedagogene og de voksne på de respektive skolene. Gå i dialog med de ulike klubbene, FAU og ledelse på de mer bynære skolene og finn en mer egnet struktur for skolekretsene i bysenter med nærmiljø. Det er definitivt mer hensiktsmessig å omstrukturere der endret skolevei blir kortest mulig, og mest egnet for flest mulig.

Skonseng og Storforshei tilbyr to ulike boforhold for befolkningen i Rana. På Storforshei har du et distrikts-tettsted med stadig mer fullverdig tilbud takket være ildsjeler og Rana Gruber som blåser liv i nærmiljøet. På Skonseng kan man bo mer ruralt med nærhet til barnehage og skole, trygge, solide rammer for våre små håpefulle som skal vokse opp og ta over skuta om få år, samtidig som veien til arbeidssted (både nordover og sørover) er kort for foreldrene. Merk at denne reiseveien er betydelig lengre for barn i alderen 5-13 år i offentlig transport, enn det foreldre har i privat bil på europaveien. Se på veksten i disse skolekretsene de siste 10-11 årene. Tross dystre prognoser gitt av kommunen, har disse kretsene potensialet til å fortsette veksten dersom vi blir satset på og kan bruke energien og drivkraften på videreutvikling og ikke brannslukking og kamp for overlevelse. Husene her blir solgt til unge i etableringsfasen for her er det rimeligere kvadratmeterpris, samt gode oppvekstvilkår. Det er enormt viktig at Rana kommune fortsetter å legge til rette for varierte boformer og botilbud i kommunen, jamfør flere publikasjoner fra regjeringen, på regjeringen.no. Her kommer vi mer enn gjerne med kildehenvisning på forespørsel om vi inviteres inn i utredningsfasen. Da skolene i Dalsgrenda, og Alterneset ble nedlagt forsvant de to andre kretsene i Rana som tilbød tilsvarende boforhold. Grønfjelldalen og Utskarpen har lignede boforhold, men betydelig lengre reisevei for ansatte i bynære bedrifter. Her på Skonseng er det en stabil elevmasse, med lite svingning over tid, og vi ber innstendig om at kommuneledelsen tar til fornuft og hjelper oss å fortsette bygge dette enestående botilbudet som gir så mange bo- og blilyst. Denne bo- og blilysten vil forsvinne med skolenedleggelsen.